

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ МОЛОДІ В УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ

що зумовлено наявністю висококваліфікованих людських ресурсів, широкої мережі навчальних закладів, наукових та науково-технічних установ. За рівнем підготовки науково-технічних кадрів та фахівців вищої кваліфікації Україна належить до провідних держав світу, адже індекс розвитку освіти в Україні перевищує середньосвітовий індекс рівня освіти, що свідчить про досить сильні позиції України в цій сфері. Але Україна перебуває лише на початку великого шляху до цивілізаційної інтеграції у світовий та європейський науково-технологічний простір і доки вона не досягла визнаного статусу рівноправного суб'єкта науково-технологічної співпраці, вона залишається країною, що виступає постачальником інтелектуального потенціалу для інших, більш розвинених у науково-технологічному плані країн. Спрямованість державної стратегії України на інноваційну модель розвитку, повинна передбачати максимально ефективне використання освітнього і наукового потенціалу вищої освіти, що дасть можливість передусім підвищити конкурентоспроможність економіки, гарантувати їй економічну безпеку та чільне місце в Європейському союзі за стабільних і високих темпів економічного зростання.

1. Андрущенко В. Інноваційний розвиток освіти в стратегії "українського прориву" [Текст] / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2008. – №2. – С. 10 – 18.

2. Данилишин Б., Куценко В. Освіта, наука і виробництво у контексті вимог Болонської декларації // Вісник НАН України. – 2007. – № 3. – С. 14 – 22.

3. Доповідь про розвиток людини 2009. Подолання бар'єрів: людська мобільність і розвиток / [Електронний ресурс]: Метод доступу – http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_RU_Indicators.pdf

4. Мета реформ у вищій школі – якість і доступність освіти: інформаційно-аналітичні матеріали до засідання підсумкової колегії Міністерства освіти і науки // Ю.М. Коровайченко, М.М. Фоменко, С.С. Кретович та ін. / [Електронний ресурс]: http://eprints.ksame.kharkov.ua/11133/1/Зб_ник_2009-МОН_без_pravka.pdf

5. Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2000 році". – К: Інформ.-видавн. центр Держкомстату України, 2001. – 404 с.

6. Соціально-економічний розвиток України / Державний комітет статистики / [Електронний ресурс]: Метод доступу <http://www.ukrstat.ua>

7. Федулова Л. Вища освіта в національній інноваційній системі. [Текст] / Л. Федулова // Вища освіта України. – 2008. – №1. – С. 9 – 17.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2010

УДК 37.047

Володимир Леськів, кандидат технічних наук, доцент
Дмитро Леськів, магістр Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ МОЛОДІ В УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ

У статті розглянуті питання професійної орієнтації підростаючого покоління і його послідуєчого працевлаштування в умовах ринку праці. Пропонуються заходи, які можуть, враховуючи особливості молоді людини, полегшити процес її трудоулаштування в конкретних населених пунктах.

Ключові слова: профорієнтація, працевлаштування, школа, трудове навчання, біржа праці, промислове підприємство, перспективи розвитку.

В статье рассмотрены вопросы профориентации подрастающего поколения и его последующего трудоустройства в условиях рыночной экономики. Предлагаются мероприятия, которые могут, учитывая особенности молодого человека и его желания облегчить проблемы его трудоустройства в определенной местности.

Ключевые слова: профориентация, трудоустройство, школа, трудовая учеба, биржа труда, промышленное предприятие, перспективы развития.

The question of a professional orientation in youths and their job placement in conditions of labour market are analyzed in the article. Actions which take into consideration peculiarities of youths and can make the process of job placement easier in a concrete dwelling place are proposed.

Key words: vocational orientation, employment, school, labour studies, labour exchange, industrial enterprise, prospects of development.

Постановка проблеми. В останні роки в Україні мав місце ріст промислового виробництва і постала проблема забезпечення його якісними робітничими кадрами і кваліфікованими інженерами. Після завершення кризи також буде попит на робітничі і інженерні

спеціальності. А в той же час спеціалісти деяких професій (юристи, економісти, фармацевти...) не можуть знайти роботу за спеціальністю. Причин, що призвели суспільство до такого стану багато, одна з них – слаба профорієнтаційна робота в школі і відсутність зв'язку з потребами ринку праці.

У сучасних умовах дедалі очевидніше, що смислом і основною ознакою прогресу суспільства є розвиток кожної людини на основі її здібностей. Це основний важіль прогресу в умовах переходу до науково-інформаційних технологій [4]. І якщо успіхів досягне значна кількість людей, то піднімиться рівень життя та індекс людського розвитку суспільства. Тому сьогодні, як ніколи раніше, постає питання правильної професійної орієнтації молоді. Неправильний вибір професійної підготовки призводить до того, що молода людина без інтересу відноситься до навчання, не здобуває знання, а відбуває час, стоїть у черзі за дипломом.

Першим кроком до ґрунтових професійних знань є професійна орієнтація випускників шкіл з урахуванням їх індивідуальних здібностей, фізичних можливостей і стану здоров'я на здобуття спеціальностей, які потрібні в тому регіоні, де вони планують працювати і жити. У даний час у цьому плані є ряд нерозв'язаних питань [5].

Мета статті – запропонувати один з можливих варіантів покращення професійної орієнтації молоді і її трудовлаштування з врахуванням потреб суспільства і виробництва конкретного регіону.

Виклад основного матеріалу. Усі активні члени суспільства працюють у виробничій і невиробничій сферах діяльності, які між собою тісно зв'язані і активно впливають одна на одну. “Освіта, наука і виробництво – це ті основні опори на яких має будуватись стратегія держави, адже освітня сфера в передових країнах давно стала основою економічного зростання і кожна одиниця затрат на освіту дає 1,7 – 1,9 одиниць ВВП” [8]. Але в Україні швидкозмінні уряди не завжди приділяють належну увагу середній і вищій школам. “На підготовку одного дипломованого спеціаліста Україна витрачає у п'ятеро менше коштів ніж будь-яка інша європейська держава” [6]. Приблизно аналогічна картина і в середній школі. Погано стоять справи в плані матеріально-технічної бази школи. А про якість освіти в напрямі трудового навчання без відповідної бази говорити важко [2].

Особливу увагу слід приділити трудовлаштуванню після здобуття спеціальності. У даний час роботодавці, особливо у сфері обслуговування, вимагають диплом про вищу освіту часто без потреби. Тому молодь у ряді випадків здобуває диплом, а не знання, поступає туди де легше поступити, дешевше обійдеться навчання, а здобувши диплом, працює не по спеціальності. Але скоро прийде час, коли роботодавці (особливо у виробничій сфері) будуть

дивитись не на диплом, а на те що знає і може робити спеціаліст. Тоді буде багато невлаштованих доль, прийдеться багатьом заново вчитись, а це витрата часу і грошей. Тому зараз особливу увагу слід приділити профорієнтації в школі, починаючи з молодших класів. На кожного учня слід завести спеціальний зошит, в якому необхідно відмічати основні риси характеру і здібності які впливають на вибір спеціальності.

У 5 – 7 класах на уроках трудового навчання необхідно ґрунтовно знайомити учнів з основними конструкційними матеріалами, їх властивостями, способами їх обробки і технологіями, характерними для даного регіону. На уроках трудового навчання в 2008 – 2009 навчальному році вводиться нова форма діяльності школярів – проектно-технологічна. При цьому звертається увага на особисто зорієнтований аспект оцінювання, який має проявитися у врахуванні особистих досягнень школярів протягом навчального року, активної роботи учнів на уроках трудового навчання [1]. Це дозволить більш об'єктивно і обґрунтовано рекомендувати учням технологічний профіль дальшої підготовки. Значну допомогу учням у цьому плані дасть новий курс, який викладатиметься у 8 – 9 класах “Людина і світ професій”. Учні будуть мати можливість ознайомитись з профілями та напрямками навчання і на освоєння яких спеціальностей вони можуть претендувати після закінчення середньої школи повного профілю, особливо технологічного і природничо-математичного. Особливістю технологічного профілю є широкий перелік спрямувань (54 профілі) [1].

Тому особливу увагу потрібно приділити тим напрямкам, які культивуються в даному регіоні з урахуванням перспектив їх розвитку. Але при цьому необхідно нагадувати учням знання, яких базових дисциплін (математика, фізика, хімія, біологія) потрібні для того, щоб досягнути успіхів у оволодінні певною спеціальністю? Чи привертається увага учнів до вивчення основних наук? Може виявитись, що в 10 чи 11 класі учень зрозуміє, що невірнo вибрав напрям навчання, тому треба передбачити шляхи виправлення помилки.

У 10 – 11-х класах передбачається вивчення курсу “Побудова кар'єри” мета якого підготувати учнів до професійного самовизначення в умовах ринку праці [7].

Для учнів, які навчатимуться в класах технологічного і природничо-математичного напрямків слід особливу увагу приділяти спеціальностям перспективним для даного регіону, організовувати екскурсії на передові

підприємства, щоб учні побачили, де і в яких умовах їм прийдеться працювати після здобуття спеціальності по обраному напрямку, необхідно вказати які вищі навчальні заклади готують спеціалістів відповідного напрямку, який конкурс там був при вступі в минулі роки, обґрунтувати необхідність знань основ наук для послідувочої успішної роботи.

На сьогоднішньому етапі розвитку суспільства людство стало перед фактом, що знання оновлюються навіть швидше, ніж відбувається зміна поколінь [8]. А це значить, що молода людина, яка здобула спеціальність, через деякий час змушена буде поповнювати свої знання. А зробити це без знань основ наук трудно, а часто неможливо.

Особливу увагу слід приділяти відбору на інженерні спеціальності. Зараз в Україні, як і в інших країнах СНД і в цілому світі відбувається нестача кваліфікованих інженерних кадрів. Відтік здібної молоді від навчання інженерним спеціальностям може стати причиною техногенних ситуацій. Підтвердженням цьому є трагічні події в Україні за останні роки [3].

Для кращої орієнтації учнів технологічного і природничо-математичного напрямків після закінчення 10 класу бажано організувати практику на підприємствах міста чи регіону, де вони могли б детально ознайомитись з умовами майбутньої праці, одержати перші навички роботи на робочому місці. Підприємства також повинні бути зацікавлені в кадровому поповненні і рекламі своєї продукції.

По реклаमाції школи і договору з випускниками підприємства могли би посилати їх на навчання у відповідні навчальні заклади за власний рахунок. Це спростило би процес трудовлаштування спеціалістів, їх адаптацію до умов праці, а в ряді випадків рішало би житлове питання.

Після закінчення школи перед вступом у ВНЗ бажано, щоб випускник взнав на біржі праці в місті, де він планує жити і працювати, перспективи свого трудовлаштування після здобуття спеціальності. А після вступу у ВНЗ бажано зареєструватись на біржі праці. Таким чином конкретний населений пункт міг би планувати кадрове забезпечення, особливо у невиробничій сфері (освіта, культура, медицина...). Звичайно життя буде вносити свої корективи, але загальна картина буде зберігатись.

Біржі праці повинні знати кадрове забезпечення підприємств свого міста чи району, знати,

виходячи з природних, сировинних чи енергетичних ресурсів, хоч орієнтовно перспективи розвитку тих чи інших підприємств, узгоджувати з ними кадрові питання і відповідно, рекомендувати випускникам шкіл здобувати ті чи інші потрібні місту чи району спеціальності. При сучасному комп'ютерному забезпеченні без особливих проблем можна всю інформацію про потреби в спеціалістах середніх і вищих навчальних закладах аналізувати в об'ємі міста, області, чи навіть України і виробляти відповідні рекомендації. Але остаточний вибір залишається за випускником школи. Таким чином, можна значно покращити трудовлаштування молоді і кадрове забезпечення населених пунктів.

Висновок. Організація співпраці в системі – батьки учнів – основна школа – середня школа – біржа праці – промислові підприємства (роботодавці) – вищі навчальні заклади I – IV рівня акредитації дозволить покращити профорієнтацію молоді. Цим скоротиться кількість безробітних, покращиться кадрове забезпечення виробничої і невиробничої сфери, створяться умови для підвищення продуктивності праці і якості роботи спеціалістів.

1. Сергій Дятленко. Інструктивно-методичний лист про вивчення трудового навчання та креслення в 2008 – 2009 навчальному році // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2008. – №4.

2. Ігор Івасюк. Кваліфіковані працівники потрібні завжди // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2006. – №6. – 2006.

3. В.С. Коваленко. Некоторые вопросы инженерного образования в Украине // *Инструментальный світ.* – 2004. – № 1(27).

4. Василь Кремень. Якісна освіта. Вимоги XXI століття // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2006. – №4.

5. Лариса Лазаренко. Професійна орієнтація як система коригувального впливу на професійне самовизначення молоді // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2008. – №4.

6. Ірина Львова. Як вчимо так і живемо! // *Газета Експрес.* – 2007. – №124 (3564).

7. Програма “Побудова кар’єри” для загальноосвітніх навчальних закладів (10 – 11 класи) // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2008. – №3.

8. Станіслав Ніколаєнко. Освіта в інноваційному поступі суспільства // *Трудова підготовка в закладах освіти.* – 2006. – №5.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2010